

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 12.08.1970, sp. zn. 3 Tz 12/70, ECLI:CZ:NS:1970:3.TZ.12.1970.1

Číslo: 44/1970

Právní věta: I. Jestliže byl čin spáchan za účinnosti zákona zrušeného, je podmínkou toho, aby pachatel mohl být uznán vinným činem, který je předmětem řízení, že takový čin naplňuje všechny znaky jak některého ustanovení zákona účinného v době spáchání, tak některého ustanovení zákona pozdějšího.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 12.08.1970

Spisová značka: 3 Tz 12/70

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Příživnictví

Předpisy: 140/1961 Sb. § 16 odst. 1
§ 10 38/1961 Sb. § 19 písm. c
§ 203 150/1969 Sb. § 8 písm. c
§ 21 písm. b 58/1965 Sb. § 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 44/1970 sb. rozh.

I. Jestliže byl čin spáchan za účinnosti zákona už zrušeného, je podmínkou toho, aby pachatel mohl být uznán vinným činem, který je předmětem řízení, že takový čin naplňuje všechny znaky jak některého ustanovení zákona účinného v době spáchání, tak některého ustanovení zákona pozdějšího.

II. K výkladu § 16 odst. 1 tr. zák. v souvislosti s časovou působností zákona č. 38/1961 Sb. o místních lidových soudech a zákona č. 58/1965 Sb., kterým se upravuje postih provinění a přestupků osob opětovně se dopouštějících výtržnictví, násilností a příživnictví ve vztahu k zákonu č. 150/1969 Sb., o přečinech.

III. Pro závěr, zda použití pozdějšího zákona je z hlediska sankce pro pachatele příznivější (§ 16 odst. 1, věta za středníkem tr. zák.), není rozhodné jen pouhé srovnání trestních sankcí uvedených v srovnávaných zákonech, nýbrž je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů

jako celků pachateli uloženy.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 12. srpna 1970, sp. zn. [3 Tz 12/70.](#))

Nejvyšší soud ČSR k stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR vyslovil, že rozsudkem okresního soudu v Karlových Varech ze dne 15. ledna 1970 sp. zn. 2 Ta 42/69, kterým byl obviněný J. M. uznán vinným proviněním proti pracovní kázní podle § 21 písm. b) zák. č. 38/1961 Sb. a § 1 zák. č. 58/1965 Sb., byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem uznal okresní soud v Karlových Varech samosoudcem obviněného J. M. vinným proviněním proti pracovní kázní podle § 21 písm. b) zák. č. 38/1961 Sb. a § 1 zák. č. 58/1965 Sb., že v době od

14. 9. 1969 do zadržení dne 25. 11. 1969 v Ostrově nad Ohří jako zaměstnanec Pozemních staveb, n. p. - závod Karlovy Vary bezdůvodně nedocházel do zaměstnání, žil v té době z části z úspor, z části se dával vydržovat svou manželkou s níž jinak nežil, případně jinými osobami; za to mu byl podle § 2 odst. 1 zák. č. 58/1965 Sb. uložen trest odnětí svobody na tři měsíce, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 písm. a), § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu dvou roků.

Rozsudek nabyl právní moci u okresního soudu, když proti němu nebylo podáno odvolání.

Na základě provedených důkazů při hlavním líčení se okresní soud odchýlil od právního posouzení skutku obviněného v trestním oznámení učiněném podle zákonného opatření č. 99/1969 Sb., v němž jednání obviněného, že v kritické době vynechával bez rozvázání pracovního poměru směny, dával se vyživovat svou býv. manželkou, vyjídal zbytky v závodní jídelně podniku Škoda, n. p. Ostrov, dal si dále platit jídlo a pití od svých známých - byl spatřován trestný čin příživnictví podle § 203 tr. zák.

Tento rozsudek okresního soudu napadl generální prokurátor stížností pro porušení zákona, ve které dovozuje, že okresní soud porušil zákon v neprospěch obviněného. Okresní soud sice nepochybil, když neuznal obviněného vinným trestným činem příživnictví podle § 203 tr. zák., avšak při právním posouzení oznamovaného jednání obviněného nevzal v úvahu ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. s ohledem na ustanovení § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. o přečinech; posléze uvedené ustanovení je pro obviněného příznivější tím, že jeho skutková podstata je užší, neboť vyžaduje splnění ještě dalšího zákonného znaku, aby totiž soustavným vynecháváním pracovních směn byl ohrožen plynulý provoz nebo hospodářská činnost organizace anebo způsobena škoda. Okresnímu soudu pak stížnost pro porušení zákona v této souvislosti vytýká, že tento zákonný znak nebyl zjišťován. Generální prokurátor proto navrhl, aby vadnost napadeného rozsudku byla napravena postupem podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČSR na podkladě stížnosti pro porušení zákona přezkoumal správnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i řízení, které mu předcházelo. Dospěl pak k těmto závěrům:

Lze souhlasit se stížností pro porušení zákona potud, že okresní soud nepochybil, jestliže obviněného neuznal vinným trestným činem příživnictví podle § 203 tr. zák., pro který bylo na něho podáno trestní oznámení podle zák. opatření č. 99/1969 Sb. Okresní soud na podkladě provedeného dokazování správně zjistil, že obv. J. M. byl zaměstnancem Pozemních staveb, n. p. - závod Karlovy Vary, kde 8. 4. 1969 utrpěl úraz (zlomeninu nohy) a byl ve stavu nemocných do 14. 9. 1969. Po tuto dobu pobíral nemocenské dávky. Po ukončení pracovní neschopnosti se však do podniku nevrátil, aniž měl rozvázán pracovní poměr, neboť si chtěl nalézt lépe placené místo. Protože byl rozveden a neměl vlastního bytu, přespával na různých místech (dokonce i ve sklepech a kanálech dálkového topení apod.) a žil, zejména z počátku kritické doby, z peněz, které mu zbyly z podílu za prodej

rodinného domku, k němuž došlo v červnu 1969. Je v souladu s výpovědí obviněného i jeho bývalé manželky E. M., že takto obviněný získal přes 8000,- Kčs. Dále byla potvrzena obhajoba obviněného svědeckou výpovědí L. K., že 13. 9. 1969 mu naposledy byly vyplaceny nemocenské dávky, a to v částce 852,- Kčs. Tedy je možno uzavřít, že po určité - a to dokonce převážnou část - kritické doby měl obviněný vlastní prostředky k obživě. Je ovšem současně prokázáno, že obviněný již v době, kdy mu tyto prostředky postupně ubývaly, výrazněji pak v závěru kritické doby, navštěvoval pravidelně závodní jídelnu podniku Škoda v Ostrově, kde byla jeho manželka zaměstnána a kde dostával jídlo. Za to obviněný příležitostně vypomáhal zaměstnankyním jídelny např. snést se stolu nádobí. Nebylo však prokázáno, že by z nedostatku hmotných prostředků dojídal nesnědené a vrácené části jídel. Dále je prokázáno, že když zašel do jiných pohostinských podniků, dal si za sebe zaplatit od známých pití, popřípadě jídlo; rozsah tohoto jednání, které má již typický charakter příživnického způsobu života, nebyl však převažující.

Správný byl proto v zásadě postup okresního soudu, že za této situace se zabýval úvahou, zda uvedená prokázaná činnost obviněného zakládá skutkovou podstatu jiného trestného činu, případně provinění nebo přestupku. Lze pak souhlasit s okresním soudem, že uvedený skutek obviněného naplňuje znaky provinění proti pracovní kázní podle § 21 písm. b) zák. č. 38/1961 Sb. V tomto směru je třeba odkázat na příslušnou část odůvodnění napadeného rozsudku. Stejně tak má v provedeném dokazování oporu závěr okresního soudu, že jde o opakované provinění ve smyslu § 1 zák. č. 58/1965 Sb.; v tomto směru bylo správně rozvedeno prvním soudem, že jsou dány nejen formální znaky opakovaného provinění podle § 1 písm. a) posléze cit. zákona, ale i materiální podmínka podle § 1 písm. b) téhož zákona.

Vzhledem k tomu, že zákonem č. 150/1969 Sb. o přečinech [§ 16 odst. 2 písm. a), c)] byly dnem 1. 1. 1970 zrušeny jak zákon č. 38/1961 Sb., tak zákon č. 58/1965 Sb., byl okresní soud povinen zkoumat, zda cit. zákon o přečinech jako pozdější zákon má obdobné ustanovení, jakým je provinění proti pracovní kázní podle § 21 písm. b) zák. č. 38/1961 Sb., aby mohl vzhledem k § 16 odst. 1 tr. zák. - který s ohledem na ustanovení § 13 odst. 1 zák. č. 150/1969 Sb. platí i pro přečiny - posoudit, která právní úprava jako celek je pro obviněného příznivější. Při takovém postupu by okresní soud zjistil, že obdobným ustanovením je přečin proti pracovní kázní podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb., který je pro obviněného příznivější potud, že k jeho naplnění se vedle znaků shodných s ustanovením § 21 písm. b) zák. č. 38/1961 Sb. vyžaduje splnění ještě dalších formálních znaků, totiž že soustavným a bezdůvodným vynecháváním pracovních směn byl ohrožen plynulý hospodářský provoz nebo hospodářská činnost socialistické organizace nebo způsobena škoda.

Podmínkou toho, aby pachatel mohl být uznán vinným činem, který je předmětem obžaloby (v daném případě trest. oznámení) je, že takový čin naplňuje všechny znaky jak některého ustanovení zákona účinného v době spáchání, tak některého ustanovení zákona pozdějšího.

Bylo proto povinností soudu, aby dokazoval, zda prokázaným jednáním obviněného spočívajícím v tom, že soustavně a bezdůvodně vynechával pracovní směny, byl ohrožen plynulý hospodářský provoz nebo hospodářská činnost socialistické organizace anebo jí byla způsobena takové organizaci škoda. Jestliže tak okresní soud nepostupoval, je řízení neúplné, čímž byl porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř.

Potud lze souhlasit s vývodem stížnosti pro porušení zákona.

Stížnost pro porušení zákona však opoměla zhodnotit, že shora uvedená a prokázaná činnost obviněného naplňovala současně znaky provinění proti socialistickému soužití podle § 19 písm. c) zák. č. 38/1961 Sb. Jestliže obviněný - jak z provedených důkazů vyplynulo - aspoň částečně v kritické době, zejména když mu začaly docházet finanční prostředky, se živil tím způsobem, že navštěvoval závodní jídelnu, kde dostával naobědvat aniž odvedl úměrnou protihodnotu, jde o

jednání, které se svou povahou blíží k žebrotě. Parazitní motiv vystupuje do popředí pak v tom jeho jednání, když v hostincích si za sebe dával platit útraty od svých známých. Nelze proto pochybovat, že obviněný takovým jednáním naplnil znaky provinění podle § 19 písm. c) zák. č. 38/1961 Sb. Pro úvahu, že šlo o provinění opakované (§ 1 zák. č. 58/1965 Sb.) platí totéž, co bylo uvedeno k opakování provinění proti pracovní kázní podle § 21 písm. c) zák. č. 38/1961 Sb.

Z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. bylo pak třeba se zabývat stejnými úvahami, jako v prve naznačených souvislostech: totiž předně porovnat, zda uvedené jednání obviněného vykazuje všechny znaky opakovaného provinění proti socialistickému soužití podle § 19 písm. c) zák. č. 38/1961 Sb. a § 1 zák. č. 58/1965 Sb. účinných v době spáchání činu i přečinu příživnictví podle § 10 zák. č. 150/1969 Sb. jako obdobné normy pozdější.

Posléze uvedeného přečinu se dopouští, kdo si opatřuje, byť i částečně, prostředky k životu nekalým způsobem. Nelze mít pochyb, že právě popsaná a prokázaná činnost obviněného má všechny znaky i tohoto přečinu.

Je proto dále z hlediska § 16 odst. 1 tr. zák. uvážít, která z obou uvedených právních norem je pro obviněného příznivější z hlediska sankce.

Za opakované provinění proti socialistickému soužití podle § 19 písm. c) zák. č. 38/1968 Sb. a § 1 zák. č. 58/1965 Sb. mohl být obviněnému uložen trest odnětí svobody až na jeden rok (§ 2 odst. 1 zák. č. 58/1965 Sb.). Za přečin příživnictví podle § 10 zák. č. 150/1969 Sb. může být uložen trest odnětí svobody až na jeden rok, nebo trest peněžitý do 5000,- Kčs nebo propadnutí věci.

Ze samé skutečnosti, že ustanovení pozdějšího zákona zná možnost uložení i jiných druhů trestů, nelze ještě usuzovat na to, že je pro pachatele příznivější. Jako příznivějšího pro obviněného by bylo třeba použít později platného zákona je v případě, že při zhodnocení všech hledisek rozhodných pro ukládání trestu ve smyslu § 23 odst. 1 a § 31 a násl. tr. zák. by v daném případě byla konkrétní možnost uložení mírnějšího druhu trestu. Tento výklad je v souladu s ustanovením § 16 odst. 1 tr. zák. (zejména arg. „... jestliže to je pro pachatele příznivější“.). Z tohoto hlediska nelze dospět k jinému závěru, než k takovému, že obviněnému lze uložit jako druh trestu jen trest odnětí svobody. Trest propadnutí věci v daném případě nepřichází v úvahu; avšak ani peněžitý trest by neodpovídal danému stupni nebezpečnosti spáchaného činu pro společnost, jehož složkou je hodnocení osoby obviněného a možnosti jeho nápravy.

Okresní soud nehodnotil prokázané skutečnosti z naznačených hledisek a tím porušil zákon.

Z uvedeného je možno uzavřít, že při správném právním posouzení oznamovaného skutku ve smyslu naznačeného zhodnocení provedených důkazů bylo obviněného třeba uznat vinným též opakovaným proviněním proti socialistickému soužití podle § 19 písm. c) zák. č. 38/1961 Sb. a § 1 zák. č. 58/1965 Sb. Za toto provinění mohl být obviněnému uložen trest odnětí svobody až na jeden rok, tedy stejný druh trestu a ve stejné zákonné trestní sazbě, jako za opakované provinění proti pracovní kázní podle § 21 písm. b) zák. č. 38/1961 Sb. a § 1 zák. č. 58/1965 Sb., v jejímž rámci byl napadeným rozsudkem uložen. Nelze proto dovodit, že napadeným rozsudkem vcelku byl porušen zákon v neprospěch obviněného. Protože nebyla splněna podmínka uvedená v § 272 tr. ř., nebylo možno po vyslovení porušení zákona (§ 268 odst. 2 tr. ř.) napadený rozsudek podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušit.